

บทที่

6

ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
ของผู้นำนักบริหารในพื้นที่ชายฝั่งทะเลต้นอ่าวไทย
ตอนบนของประเทศไทย

The Coastal Erosion Prevention Strategy of the
Executive Leaders in the Coastal Areas of the
Upper Gulf of Thailand in 2013

บุญยธร แคล้วกลาง
Boonyatorn Klaewklang

ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ของผู้นำนักบริหารในพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ตอนบนของประเทศไทย

The Coastal Erosion Prevention Strategy of the
Executive Leaders in the Coastal Areas of the
Upper Gulf of Thailand in 2013

บุญยธร แคล้วกลาง¹

Boonyatorn Klaewklang

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของผู้นำนักบริหารในพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้าน อ่าวไทยตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำและภาวะผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบ (Model) ของยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกในปัจจุบัน และรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยมีพื้นที่นำร่องในการศึกษาคั้งนี้ คือ กรุงเทพมหานคร และ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กัดเซาะรุนแรงลำดับต้น ๆ ของประเทศ ตั้งอยู่ในส่วนของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) (อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กมล สุขพานิช-ชั้นทปรบ)

อ่าวไทยตอนบน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการศึกษา โดยผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่เหมาะสม ควรเป็นยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ ระหว่างระบบฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ข้อมูลทันสมัยที่สามารถประมวลผลกระทบในรูปแบบต่างๆได้ โดยการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นพลังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งทำให้การตัดสินใจใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ปัญหา เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่มีผลกระทบต่อธรรมชาติ ระบบนิเวศ รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชน โดยผู้นำและภาวะผู้นำในการแก้ปัญหาการกัดเซาะนั้นจะต้องเป็นผู้นำที่สามารถบูรณาการชายฝั่งในทุกมิติ สามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาผนวกเข้ากับหลักวิชาการสู่เป้าหมายของการแก้ปัญหา มีเอกภาพในการตัดสินใจ ภายใต้ภายในประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพรรคพวก ดังนั้นเมื่อนำทั้งยุทธศาสตร์และคุณลักษณะผู้นำมาสร้างแบบจำลองของงานวิจัยนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้ จาก “ผู้ปกป้องชายฝั่งทะเลแนวภูมิปัญญาท้องถิ่น” สู่ “อัครวินผู้พิทักษ์ชายหาดแนวชุมชนเชิงปัญญาควบกลไกไฮเทค”

คำสำคัญ : ผู้นำ ยุทธศาสตร์ การกัดเซาะชายฝั่งทะเล การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

Abstract

The objectives of the study on the Coastal Erosion Prevention Strategy of the Executive Leaders in the Coastal Areas of the Upper Gulf of Thailand were as follows: 1) to identify the coastal erosion prevention strategy to sustain the stability of Natural Resources and Environmental Service Areas of Bangkok and Samut Prakan Province, 2) to analyze the concept and opinion on the leadership and on the strategy for the coastal erosion prevention service areas of Bangkok and Samut Prakan Province, and 3) to present the sustainable model on the coastal erosion prevention strategy of the provincial executives and local leaders as suitable for future world climate change. The study employed both the qualitative and quantitative research methodologies.

The findings revealed that with regard to the erosion prevention

strategy relating to the coastal areas in the upper gulf of Thailand, the executive leaders, both at the national and local levels, the performances, in the past and up to the present, in conducting the coastal erosion prevention strategy had profoundly shown the lack of visionary leadership, managerial inefficiency, low technical knowhow, bureaucratic red-tape, narrow-minded in terms of civic participation and unfriendly malpractices in dealing with the community stakeholders. Therefore, the “Proposed Model” of this dissertation can be summed up as the following: from “the Local Ingenuity Coastal Protectors” to “the Community-Wise Hi-Technological Mechanization Beach Champions.”

Key words : Leader ; Strategy ; the Coastal Erosion ; Climate Change

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกต่างตระหนักถึงความรุนแรงอันเกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุสำคัญอันหนึ่งทีกล่าวถึงกันมากคือ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ซึ่งส่งผลให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ พายุเฮอริเคน พายุไต้ฝุ่น โคลนถล่ม การกัดเซาะชายฝั่งทะเลและน้ำท่วม

ในการศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งเน้นที่ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ซึ่งในปัจจุบันหลายประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการสูญเสียดินแดนพื้นที่แผ่นดินจากการกระทำของธรรมชาติ ที่ไม่สามารถปฏิเสธว่ามีผลจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสมดุลของธรรมชาตินั้น โดยการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในปัจจุบัน หลาย ๆ ประเทศยังมีลักษณะของการแก้ปัญหาแบบเชิงรับมากกว่าการแก้ไขปัญหาในเชิงรุก กล่าวคือ การแก้ที่ปลายเหตุมากกว่าการแก้ที่ต้นเหตุ เมื่อเกิดพื้นที่ที่มีการสูญเสียแนวชายฝั่งเกิดขึ้น ก็มักใช้โครงสร้างแบบแข็ง เข้าแก้ปัญหา ได้แก่ การสร้างเขื่อนหินกันคลื่น การใช้กำแพงคอนกรีตกันคลื่น เป็นต้น แต่การแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย ในระดับมหภาคยังไม่เกิดขึ้น อีกทั้งการแก้ปัญหาแบบบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่สอดคล้องและคำนึงถึงสมดุลของธรรมชาติ

ดังนั้นผู้นำในทุกกระดับจำเป็นต้องกำหนดแนวทางที่เป็นรูปธรรม โดยการศึกษานี้มีมุมมองจากพื้นที่ในระดับท้องถิ่นที่จะต้องมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลแก้ไขปัญหาแล้วขยายผลต่อไปในระดับประเทศ

สำหรับประเทศไทย ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย มีความยาวรวมประมาณ 3,148.23 กิโลเมตร แบ่งเป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยมีความยาว 2,055.18 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม 17 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) ชายฝั่งทะเลด้านอันดามันมีความยาว 1,093.05 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม 6 จังหวัด พื้นที่กัดเซาะชายฝั่งที่มีความรวม 830.09 กิโลเมตร แยกเป็นความรุนแรงมากมีความยาว 253.29 กิโลเมตรและรุนแรงปานกลางมีความยาว 578.78 กิโลเมตร โดยสาเหตุหลักของการเกิดปัญหากัดเซาะชายฝั่งคือคลื่นลมมรสุมการขาดความสมดุลของตะกอนและกิจกรรมของมนุษย์ เช่น เขื่อนกั้นทรายและคลื่น มาตรการที่ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤติปัจจุบันนิยมใช้มาตรการแบบแข็ง เช่น เขื่อนกั้นคลื่นนอกชายฝั่ง กำแพงกันคลื่นรอกัดทราย และตะกร้าหิน ซึ่งบางพื้นที่เกิดผลกระทบต่อบริเวณข้างเคียง ส่วนมาตรการแบบอ่อนที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้ในบางพื้นที่เนื่องจากไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง ได้แก่ การบูรณะหาดทราย การปลูกป่าชายเลนและการกำหนดระยะถอยร่น เป็นต้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2553)

งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา การกัดเซาะชายฝั่งทะเลบริเวณกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ โดยบูรณาการองค์ความรู้ของภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแบบบูรณาการ เพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยแนวการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน กล่าวคือ มีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำและภาวะผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบ (Model) ของยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล แบบบูรณาการของผู้มีอำนาจบริหารระดับจังหวัดและระดับชุมชน ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกในปัจจุบัน และรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญ ในด้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 49 คน จาก 6 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้มีอำนาจบริหาร ผู้แทนกลุ่มผู้นำจากภาคการเมืองระดับชาติ 2. กลุ่มผู้มีอำนาจบริหาร ผู้แทนกลุ่มผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. กลุ่มผู้มีอำนาจบริหาร ผู้แทนจากภาคราชการ 4. ผู้แทนจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการด้านสมุทรศาสตร์และทรัพยากรน้ำ 5. ผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคม และผู้เกี่ยวข้อง 6. กลุ่มผู้มีอำนาจบริหาร ผู้แทนกลุ่มธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน นักวิชาการ องค์กรอิสระ องค์กรการกุศล และผู้นำทางศาสนา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสียใน 2 จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางเลขสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro. Statistics : An Introductory Analysis, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 408 คน แล้วจึงทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดโดยการใช้ตารางเลขสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจะนำผลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แนวคิด ยุทธศาสตร์ และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แบ่งระดับของความคิดเห็นออกมาเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ใน

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence : IOC) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ เพื่อประสานทอดแบบสอบถามล่วงหน้า และได้ทอดแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 408 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 408 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การอภิปรายผลการศึกษา

1. ด้านยุทธศาสตร์

การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ เพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนบนของกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล จะต้องสร้างยุทธศาสตร์ที่เป็นการบูรณาการในด้านต่าง ๆ 4 ด้านร่วมกัน ดังนี้

ด้านข้อมูล ต้องมีมาตรฐานและทันสมัยสามารถประมวลข้อมูลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยเฉพาะพื้นที่วิกฤติเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันในอนาคต

ด้านการบริหารจัดการ ต้องยึดหลักความสมดุลทางธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งก่อสร้างแก้ปัญหา จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน โดยชุมชนที่อยู่ตามแนวชายฝั่งสามารถสร้างรายได้และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการป้องกัน การเลือกวิธีป้องกันการกัดเซาะจะต้องยึดหลักข้อมูลด้านวิชาการ และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เมื่อทำการป้องกันได้แล้วต้องมีความคุ้มค่า และการใช้ประโยชน์ได้ในหลาย ๆ โอกาส

ด้านการมีส่วนร่วม จะต้องปลูกจิตสำนึกของชุมชนชายฝั่งทะเล ให้รู้จักการอนุรักษ์พื้นที่ ทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการผลักดันยุทธศาสตร์

จากการสำรวจที่ผ่านมามีการแก้ไขจัดการกับชายฝั่งทะเลไม่ได้ค้ำถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ คิดเป็น ร้อยละ 22.3 รองลงมา ได้แก่ การขาดข้อมูลพื้นฐานทางด้านสมุทรศาสตร์ ส่งผลให้การวิเคราะห์ วิจัยต่าง ๆ คลาดเคลื่อน คิดเป็นร้อยละ 16.42 การมีส่วนร่วมในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งยังขาดประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 13.48 การใช้ประโยชน์

พื้นที่ชายฝั่งอย่างไม่เหมาะสมหรือผิดประเภททำให้การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่ได้ผลและไม่มีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.03 กระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าในอดีต คิดเป็นร้อยละ 9.56 ชุมชนต้องร่วมใจต่อสู้กับนายทุนที่มาทำลายระบบนิเวศน์ทางทะเล คิดเป็นร้อยละ 7.60 และปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินริมทะเลในพื้นที่กัดเซาะชายฝั่งต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน คิดเป็นร้อยละ 7.11

การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการในพื้นที่ด้านอ่าวไทยตอนบนของประเทศไทย (จังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นและทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $S.D. = 0.79$) โดยเห็นว่ายุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการจะต้องมีระบบและฐานข้อมูลที่ชัดเจนและสำคัญ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้อย่างถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด การอาศัยหลักความสมดุลทางธรรมชาติถือเป็นยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่สำคัญ ที่ทำให้การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทางทะเล สามารถบริหารจัดการได้โดยไม่เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ อยู่ในระดับรองลงมา และอันดับ 3 การปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนชายฝั่งทะเลได้รู้จักการอนุรักษ์ชายฝั่งและเข้าใจถึงผลกระทบที่ตามมา จะทำให้ชุมชนแหลมฟ้าผ่า บางปู คลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ และบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เกิดความรู้สึกรุนแรงขึ้นในการหวงแหนพื้นที่ชายฝั่ง และมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างดีซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านคุณลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำ

ผู้นำและภาวะผู้นำของนักบริหารระดับจังหวัดและระดับชุมชน ในสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกโดยการใช้ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ ด้านอ่าวไทยตอนบนของกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่ดีในสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกควรมีคุณลักษณะสำคัญคือ มีความรู้ ความสามารถในการเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมประจําใจ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และต้องเป็นนักพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถนำองค์กร/ชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

ผู้นำต้องสามารถบูรณาการข้อมูลพื้นฐานของชายฝั่งทุกมิติสู่การวางแผนแก้ไขพื้นที่ ปรับปรุงพื้นที่กัดเซาะชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 17.89 รองลงมา ได้แก่ ต้องสามารถนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาผนวกกับหลักวิชาการสู่เป้าหมายของการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 17.65 มีเอกภาพในการตัดสินใจภายในประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพรรคพวก คิดเป็นร้อยละ 15.93 เข้าใจปัญหา มีวิสัยทัศน์ และจริงจังต่อการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 14.95 ทำงานรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 13.48 มีแนวคิดสมัยใหม่เข้าใจโครงสร้างป้องกันชายฝั่งรูปแบบต่าง ๆ อย่างดี คิดเป็นร้อยละ 10.54 เชิงรุกในการติดตามและตรวจสอบสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 9.56

โดยผู้นำนักบริหารได้ตอบแบบสอบถามมีแนวคิดและทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $S.D. = 0.78$) โดยเห็นว่า การจัดการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบันและอนาคต เป็นคุณสมบัติที่ผู้นำนักบริหารควรมีและต้องพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด และความสามารถในการเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกของชุมชน ผู้นำนักบริหารของชุมชนแหลมฟ้าผ่า บางปู คลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ และชุมชนบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ต้องมีความมุ่งมั่น อีกทั้งต้องมีคุณสมบัติพิเศษในการมีความสามารถทนแรงกดดันในสภาวะการทำงานได้ จึงจะแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

3. การนำเสนอรูปแบบ (Model) ด้านยุทธศาสตร์

การเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ของผู้นำนักบริหารระดับจังหวัดและระดับชุมชน ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนบนของกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การแก้ไขป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลต้องคำนึงถึงหลักวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งควรอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลในธรรมชาติ ยึดวิถีธรรมชาติ เช่น การฟื้นฟูป่าชายเลน ชายหาด รวมถึงปะการังและหญ้าทะเล เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในระบบนิเวศ ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรัก ห่วงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ของประเทศและของโลก มีการสร้างความเข้าใจ

เกี่ยวกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมถึงแนวทางการป้องกัน มีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ดีเพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การปลูกป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งทะเลด้วย อ่าวไทยตอนบนมีความสำคัญมากต่อความสมดุลของธรรมชาติบริเวณชายฝั่งในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 29.66 รองลงมา ได้แก่ ควรมีระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System-DSS) คิดเป็นร้อยละ 20.10 ควรมีการสนับสนุนการวิจัยร่วมกันระหว่างภาครัฐ สถาบันวิชาการและชุมชนในพื้นที่ชายฝั่งคิดเป็นร้อยละ 14.95 ควรมีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 11.52 ชายฝั่งชุมชนสมุทรจีน การปักไม้ไผ่มีส่วนทำให้ระบบนิเวศและการประมงทางทะเลอยู่ได้ คิดเป็นร้อยละ 8.58 ชายฝั่งชุมชนสมุทรจีน ควรใช้โครงสร้างกับคลื่นแบบเสาเข็มกลางคลื่น เพราะพบว่าได้ผลดี คิดเป็นร้อยละ 7.84 และมีการเผยแพร่องค์ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน คิดเป็นร้อยละ 7.35

โดยผู้รำนักบริหารในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตอนบนของประเทศไทย (กรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ) ผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวคิดและทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $S.D = 0.85$) โดยเห็นว่า ในการบริหารควรต้องมีการมีความเชี่ยวชาญ มีการตั้งเป้าหมายวิถึทางที่ชัดเจน มีเครื่องมือ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยเฉพาะด้านการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับมากที่สุด และ หากการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีผลสัมฤทธิ์อย่างชัดเจนต่อการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งแหลมฟ้าผ่า คลองด่าน บางปู และบางขุนเทียนด้วยโครงสร้างผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ป่าชายเลนและใช้โครงสร้างเชื่อมกันคลื่น ผู้นำของจังหวัดและชุมชนจะต้องผนึกกำลังกันในการเผยแพร่แนวทางที่ถูกต้องนี้ให้กับชุมชนและจังหวัดทั่วประเทศด้วย อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับ 2 และอันดับ 3 ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ผู้นำนักบริหารทั้งระดับจังหวัดและชุมชนควรต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถระดมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน และควรส่งเสริมให้ชุมชนมีอำนาจเต็มที่ในการนำเอาข้อตกลงไปใช้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นจากผลการศึกษา พบว่ามีแนวคิดและทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งสามด้านดังตารางข้างล่างนี้

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล	4.04	0.79	มาก
2.	ด้านคุณลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำ	3.94	0.78	มาก
3.	ด้านการนำเสนอรูปแบบ (Model) ด้านยุทธศาสตร์	3.75	0.85	มาก

ดังนั้น การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกัน และแบบจำลอง (Model) การวิจัยครั้งนี้ คือ จาก “ผู้ปกป้องชายฝั่งทะเลแนวภูมิปัญญาท้องถิ่น” สู่ “อัครวิญญูพิทักษ์ชายหาดแนวชุมชนเชิงปัญญาควบลไกไฮเทค” From... “The Local Ingenuity Coastal Protectors.” To “The Community wise Hi-Tech Mechanization Beach Champions.” ซึ่งอธิบายที่มาของรูปแบบ (Model) ได้ดังนี้

From “The Local Ingenuity Coastal Protectors”	
L	Link เชื่อมโยงเครือข่ายในการทำงาน
O	Opinionated ยึดมั่นในความคิดของตนเอง
C	Community Rights สิทธิของชุมชน
A	Academic ด้านวิชาการ
L	Loss ความสูญเสีย สูญหาย
I	Introspection มองการณ์ไกล
N	Network เชื่อมโยงเครือข่าย
G	Goal ยึดเป้าหมายเป็นหลัก
E	Extreme vision วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
N	New blood คนรุ่นใหม่
U	Understanding ความรู้ ความเข้าใจ
I	Integrated ทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น บุคคลอื่น
T	Trust ไว้วางใจ จริงใจ ศรัทธาซึ่งกันและกัน

Y	Yield ดำรงรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม
C	Compromise การประนีประนอม
O	Observe สังเกต
A	Available ใช้ประโยชน์ได้
S	Share ร่วมมือ ร่วมงาน ร่วมคิด
T	Tolerant ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
A	Action ลงมือปฏิบัติ
L	Lucidity ความกระจ่าง
P	Participate มีส่วนร่วม
R	Relationship มีความเป็นมิตร
O	Organize Operation องค์กรแห่งการปฏิบัติการ
T	Thorough ละเอียดยึดถึถ้วน
E	Efficiency ความมีประสิทธิภาพ
C	Communicate ติดต่อสื่อสาร
T	Technology มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
O	Organization องค์กรที่จัดการอย่างเป็นระบบ
S	Sincerity มีความจริงใจ
C	Corporation ความร่วมมือร่วมใจเป็นหมู่คณะ
O	Operate ปฏิบัติการให้เกิดผล
M	Manage การจัดการที่ดี
M	Maturity มีวุฒิภาวะ
U	Upbeat มีความหวังและมองโลกในแง่ดี
N	Natural ธรรมชาติ
I	Integration บูรณาการ
T	Technician ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง
Y	Yearn ความอยากปรารถนา หวนหา
W	Willing มีความตั้งใจ
I	Information Base ระบบฐานข้อมูล

S	Stability มีเสถียรภาพ
E	Effective ผลกระทบ
H	Holistic การแก้ปัญหาแบบองค์รวม
I	Impart ติดต่อสื่อสาร สื่อข้อมูล ให้ความรู้ สอน นำข่าวสาร / ความรู้ไปให้
T	Team การทำงานเป็นกลุ่ม
E	Eagerness ความกระตือรือร้น
C	Certifiable ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้
H	Heroically กล้าหาญ
M	Mechanics กลศาสตร์ ระบบเครื่องยนต์กลไก เครื่องทุ่นแรงต่างๆ
E	Empiricism หาความรู้จากประสบการณ์
C	Cabal กลุ่มคนที่รวมกลุ่มกันอย่างลับๆ เพื่อจุดประสงค์ทางการเมือง
H	Hub เป็นศูนย์กลาง
A	Aim มีเป้าหมายชัดเจน
N	Negotiation การเจรจาต่อรอง
I	Infrastructure พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสมบูรณ์และเพียงพอ
Z	Zeal ความกระตือรือร้น ความขยันขันแข็ง ความมีใจจดจ่อ
A	Awareness ความตระหนัก
T	Tactful มีไหวพริบดี มีปฏิภาณดี ฉลาด เชี่ยวชาญ
I	Idea ความนึกคิด ความคิดเห็น ความเชื่อ แง่คิด มุมมอง มโนคติ
O	Originator ผู้คิดค้น
N	Naivety ความซื่อตรง
B	Benchmark มีเกณฑ์มาตรฐาน
E	Ecology ระบบนิเวศ
A	Animus ตั้งใจ
C	Cachet คุณสมบัติพิเศษที่ได้รับการชื่นชมและเป็นที่ยอมรับ
H	Habile เชี่ยวชาญ คล่องแคล่ว
C	Central ศูนย์กลาง
H	Hand ความมีส่วนร่วม ความสามารถ ความช่วยเหลือ
A	A posteriori จากผลถึงเหตุ จากประสบการณ์ จากการสังเกต

M	Mutation การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ
P	Professionally อย่างมืออาชีพ
I	Ideological เกี่ยวกับระบบความคิดอันเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองเกี่ยวกับลัทธิเกี่ยวกับอุดมการณ์
O	Omni parity มีความเสมอภาค
N	National Agenda วาระแห่งชาติ
S	Supreme ระดับสูงสุด

จากรายละเอียดข้างต้นที่มาของแบบจำลองดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลจะต้องวางยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้วาระแห่งชาติในปัจจุบัน และการควบคุมผลักดันยุทธศาสตร์นี้จำเป็นต้องมีผู้นำที่กล้าหาญและมีเอกภาพ มีคุณธรรม โดยใช้องค์ความรู้ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้าน ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน โดยคำนึงสภาพทางสังคมสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษายุทธศาสตร์การแก้ปัญหา การกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ เพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนบน ของกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ถือเป็นปัญหาระดับชาติ เป็นวาระเร่งด่วน กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมดังนี้

- ด้านข้อมูล ต้องมีหลักการ คือต้องมีมาตรฐานและทันสมัยสามารถประมวลข้อมูลสถานการณ์ เพื่อใช้ในการจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะพื้นที่วิกฤติเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันในอนาคต
- ด้านการจัดการ ยึดหลักความสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านการป้องกัน ต้องคำนึงถึงหลักวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งควรอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลในธรรมชาติ ยึดวิถีธรรมชาติ เช่น การฟื้นฟูป่าชายเลน ชายหาด รวมถึงปะการัง และหญ้าทะเล เพื่อให้เกิดความสมดุลใน

ระบบนิเวศ ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ต้องเริ่มจากการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรัก ห่วงแหนในทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนของประเทศและของโลก มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมถึงแนวทางการป้องกัน มีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ดีเพื่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

- ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ ต้องให้ปลูกจิตสำนึกของชุมชนชายฝั่งทะเล ให้รู้จักการอนุรักษ์พื้นที่ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการผลักดันยุทธศาสตร์

ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำ ในการใช้ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแบบบูรณาการ ด้านอ่าวไทยตอนบน ของกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะสำคัญคือ มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จึงจะสามารถนำองค์กร/ชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล แยกเป็นกรณีศึกษาตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาทิเช่น พื้นที่ชุมชน พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่ากร้าง และพื้นที่เกษตรกรรม

2. ควรมีการศึกษาทดลองในห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแยกตามประเภทโครงสร้างป้องกันรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ยึดหลักให้มีสภาพและวิถีใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. “การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งประเทศไทย.”

วารสารทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 1 (2551) : 70-78.

กรมอุตุนิยมวิทยา. “สภาพภูมิอากาศของประเทศไทย.” วารสารอุตุนิยมวิทยา 11,2 (2555) : 18.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2553. “โครงการศึกษาออกแบบป้องกันการกัดเซาะตลิ่งริมทะเล.” โดย กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ไฟนอล ดีไซน์ คอนซัลแตนท์ จำกัด และคณะ. สำนักพัฒนาและสนับสนุนตามผังเมือง.

รัตติกาล สิทธิพันธุ์. 2552. “การสื่อสารกับการสร้างการมีส่วนร่วมและการจัดการปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิน สิ้นสกุล และคณะ. 2545. การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย. กรุงเทพมหานคร : กองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งอ่าวไทยที่มีความวิกฤต. ปทุมธานี : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองติดตามประเมินผล.

อรรรรณ ทิศนุ่น. 2554. “ปัจจัยวิกฤตที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินการก่อสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในจังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ สาขาวิศวกรรมชลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Peter R. Scholtes. 1998. *The Leader's Handbook*. New York : McGraw-Hill.

Yamane, Taro. 1973. *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Prentice Hall.

Yukl & Falbe. 1991. *Organizational behavior and human decision processes*. New Jersey : Academic.

Yukl, G. 1989. *Leadership in organizations*. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

Yukl & Tracey. 1992. *Leadership in Organizations* Upper Saddle River. New Jersey : Prentice-Hall.